

SUN'Y INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI SHAROITIDA YOSHLAR
IJTIMOIY FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Maxmudova Aziza

PhD

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti

Annotatsiya

Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida yoshlar ijtimoiy faolligini oshirishning zamonaviy imkoniyatlari va istiqbollari tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli platformalar, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda innovatsion kommunikatsiya texnologiyalarining yoshlarning fuqarolik pozitsiyasi, tashabbuskorligi va jamiyat hayotidagi ishtirokiga ta'siri yoritilgan. Shuningdek, sun'iy intellektdan foydalanish orqali yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish, liderlik ko'nikmalarini rivojlantirish va innovatsion loyihalarda faol qatnashishini ta'minlash masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar

sun'iy intellekt, yoshlar siyosati, ijtimoiy faollik, raqamli texnologiyalar, fuqarolik jamiyati, innovatsion ta'lim, raqamli platformalar, liderlik, kommunikatsiya, raqamli transformatsiya.

Kirish.

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim, iqtisodiyot, boshqaruv va ijtimoiy munosabatlar tizimiga yangi imkoniyatlarni olib kirib, yoshlarning jamiyatdagi o'rnini va faolligini oshirish uchun muhim omilga aylanmoqda. Bugungi kunda yoshlar nafaqat axborot iste'molchisi, balki uni yaratuvchi, tahlil qiluvchi va jamiyat taraqqiyotiga xizmat qildirishga qodir faol subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda.

Yoshlar ijtimoiy faolligi fuqarolik jamiyatining muhim ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, u yoshlarning davlat va jamiyat boshqaruvidagi ishtiroki, ijtimoiy tashabbuslari, volontyorlik faoliyati, jamoatchilik nazorati hamda innovatsion loyihalarda qatnashish darajasi bilan belgilanadi. Zamonaviy sharoitda sun'iy intellekt texnologiyalari yoshlarning bilim olish, muloqot qilish, ijtimoiy muammolarni aniqlash va ularga yechim topish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirmoqda.

Mamlakatimizda ham yoshlar siyosatini takomillashtirish, ularning ijtimoiy faolligini oshirish va raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Raqamli transformatsiya jarayonlari yoshlarning davlat organlari, ta'lim muassasalari va jamoatchilik tashkilotlari bilan samarali hamkorlik qilishiga xizmat qilmoqda. Sun'iy intellekt asosidagi platformalar esa yoshlarning ijtimoiy tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, ularga individual ta'lim imkoniyatlarini yaratish va jamiyat hayotidagi faolligini rag'batlantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Shu bois sun'iy intellekt texnologiyalarining yoshlar ijtimoiy faolligiga ta'sirini ilmiy jihatdan o'rganish, mavjud imkoniyatlar va istiqbollarni tahlil qilish hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism.

Zamonaviy axborotlashgan jamiyatda sun'iy intellekt texnologiyalari inson hayotining barcha jabhalariga kirib bormoqda. Ta'lim, iqtisodiyot, sog'liqni saqlash, davlat boshqaruvi va ijtimoiy munosabatlar tizimida sun'iy intellektdan foydalanish ko'lami kengayib, yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, yoshlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishda ushbu texnologiyalar muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Chunki bugungi yoshlar raqamli muhitda voyaga yetayotgan, zamonaviy texnologiyalarni tez o'zlashtiradigan va innovatsion g'oyalarga moyil qatlam hisoblanadi.

Ijtimoiy faollik shaxsning jamiyat hayotidagi turli jarayonlarda ongli ravishda ishtirok etishi, tashabbus ko'rsatishi, muammolarni hal qilishga intilishi hamda fuqarolik mas'uliyatini his etishi bilan belgilanadi. Olimlardan T. Parsons ijtimoiy faollikni jamiyat tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiluvchi muhim omillardan biri sifatida baholagan. Uning fikricha, shaxsning jamiyat hayotidagi ishtiroki qanchalik faol bo'lsa, ijtimoiy tizimning samaradorligi ham shunchalik yuqori bo'ladi. Zamonaviy sharoitda esa bu faollikning yangi shakllari aynan raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalari orqali namoyon bo'lmoqda.

Sun'iy intellekt texnologiyalari yoshlarning axborot olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Avvallari ma'lumotlarni izlash va qayta ishlash ko'p vaqt talab qilgan bo'lsa, bugungi kunda ChatGPT, Gemini, Claude kabi sun'iy intellekt tizimlari qisqa vaqt ichida katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va foydalanuvchiga taqdim etish imkonini bermoqda. Bu esa yoshlarning turli ijtimoiy masalalar bo'yicha bilimlarini oshirib, ularda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Amerikalik pedagog Jon Dyui ta'limning asosiy maqsadi faol va mas'uliyatli fuqaroni shakllantirishdan iborat ekanligini ta'kidlagan. Uning mazkur g'oyasi bugungi kunda sun'iy intellekt texnologiyalari yordamida yangi mazmun kasb etmoqda. Masalan, sun'iy intellekt asosidagi o'quv platformalari yoshlarning individual qobiliyatlarini aniqlash, ularga mos ta'lim dasturlarini tavsiya qilish va

mustaqil ta’lim olish imkoniyatlarini yaratmoqda. Natijada yoshlarning nafaqat bilim darajasi, balki jamiyat hayotidagi faol ishtiroki ham ortib bormoqda.

Ijtimoiy tarmoqlar va sun’iy intellekt algoritmlarining integratsiyalashuvi yoshlarning jamoatchilik fikrini shakllantirishdagi rolini kuchaytirmoqda. Facebook, Instagram, Telegram, YouTube va boshqa platformalarda faoliyat yuritayotgan yoshlar turli ijtimoiy tashabbuslar, ekologik aksiyalar, xayriya loyihalari va volontyorlik harakatlarini tashkil etishda muhim o’rin tutmoqda. Sun’iy intellekt algoritmlari foydalanuvchilarning qiziqishlarini tahlil qilib, ularga mos ijtimoiy loyihalar va tashabbuslar haqida ma’lumotlar taqdim etadi. Bu esa yoshlarning ijtimoiy jarayonlarga jalb etilish darajasini oshiradi.

Tadqiqotchilar M. Castells va H. Jenkinslarning fikricha, raqamli jamiyatda fuqarolik faolligi ko’proq tarmoqlashgan kommunikatsiya tizimlari orqali shakllanadi. Ularning nazariyasiga ko’ra, internet va sun’iy intellekt texnologiyalari shaxslarning o’zaro hamkorligini kuchaytirib, ijtimoiy kapitalning ortishiga xizmat qiladi. Bu holat yoshlar orasida ham kuzatilmoqda. Masalan, turli onlayn platformalar orqali yoshlar ijtimoiy muammolar bo’yicha fikr almashadi, loyihalar ishlab chiqadi va jamiyat rivojiga qaratilgan tashabbuslarni ilgari suradi.

Sun’iy intellekt texnologiyalarining yana bir muhim jihati yoshlarning liderlik salohiyatini rivojlantirishidir. Bugungi kunda ko’plab yoshlar sun’iy intellekt yordamida startaplar yaratmoqda, ijtimoiy loyihalarni boshqarmoqda va innovatsion g’oyalarni amaliyotga tatbiq etmoqda. Bunday faoliyat ularda strategik fikrlash, muammolarni hal etish, jamoa bilan ishlash va mas’uliyatni o’z zimmasiga olish kabi kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Biroq sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda ayrim xavf va muammolar ham mavjud. Jumladan, noto’g’ri axborotlarning tarqalishi, kiberxavfsizlik tahdidlari, algoritmik manipulyatsiyalar va axborot qaramligi yoshlarning ijtimoiy ongiga salbiy ta’sir ko’rsatishi mumkin. Shu sababli yoshlarda media savodxonlik, axborot madaniyati va raqamli xavfsizlik ko’nikmalarini rivojlantirish zarur hisoblanadi. UNESCO ekspertlari ham raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun tanqidiy fikrlash va axborotni tahlil qilish kompetensiyalarini shakllantirish muhimligini alohida ta’kidlaydilar.

O’zbekiston sharoitida ham sun’iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish va yoshlarning raqamli kompetensiyalarini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Yoshlarni IT sohasiga keng jalb qilish, texnoparklar faoliyatini rivojlantirish, sun’iy intellekt bo’yicha ta’lim dasturlarini joriy etish hamda innovatsion markazlar tashkil etish orqali ularning ijtimoiy faolligini yanada kuchaytirish mumkin. Bu esa kelajakda bilimli, tashabbuskor va raqobatbardosh yoshlar avlodini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, sun'iy intellekt texnologiyalari yoshlarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishda muhim strategik resurs hisoblanadi. Ular yoshlarning bilim olish, muloqot qilish, tashabbus ko'rsatish va jamiyat hayotida faol ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi. Kelgusida sun'iy intellekt va yoshlar siyosati o'rtasidagi integratsiyani kuchaytirish fuqarolik jamiyatining yanada rivojlanishiga va yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt texnologiyalari yoshlar ijtimoiy faolligini rivojlantirishning samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Ular yoshlarning axborotga tezkor kirishini ta'minlaydi, ijtimoiy tashabbuslarni qo'llab-quvvatlaydi, fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlaydi va jamoatchilik hayotidagi ishtirokini kengaytiradi. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim va kommunikatsiya platformalari yoshlarning liderlik, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish hamda innovatsion faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kelgusida yoshlar ijtimoiy faolligini yanada oshirish uchun sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish, raqamli savodxonlikni kuchaytirish va innovatsion loyihalarda yoshlarning ishtirokini kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa raqamli jamiyat va fuqarolik jamiyatining barqaror rivojlanishiga, yoshlarning intellektual salohiyati hamda ijtimoiy mas'uliyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Махмудова А. Н. Шахс ҳуқуқий ижтимоийлашувида ижтимоий назорат тушунчаси ва тизими //международный журнал Консенсус. – 2020. – Т. 1. – №. 1.
2. Махмудова А. Н. IX-XII асрларда мовароуннахрда илм-фан, маданият ривож тарихидан //Yangi O'zbekistonda milliy taraqqiyot va innovasiyalar. – 2022. – С. 272-275.
3. Nosirovna M. A. The role of suleymanov rustam khamidovich in the study of urban development of ancient period in uzbekistan //Проблемы современной науки и образования. – 2019. – №. 12-2 (145). – С. 85-87.
4. Инамов О. Актуальные социально-экономические вызовы, стоящие перед системой высшего технического образования //Research and implementation. – 2024. – Т. 2. – №. 7. – С. 75-82.
5. Махмудова А. Н., Алишеров Ш. М. Имом Абу Мансур Мотурудий ва унинг Ислом динига қўшган ҳиссаси //Yosh Tadqiqotchi Jurnal. – 2022. – Т. 1. – №. 4. – С. 130-136.

6. Akhmadaliev R. U. A prominent scientist of Uzbekistan in the field of primitive archeology-UI Islamov IS 90 years old //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2022. – Т. 12. – №. 7. – С. 26-39.
7. Тишабаева Л. и др. Ўзбек романчилигида шахс масаласининг ёритилиши //Yosh Tadqiqotchi Jurnal. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-33.
8. Maxmudova A. N. ALOUDDIN ATOMALIK JUVAYNIYNING “TARIXI JANONGUSHOY” ASARI XORAZMSHOHLAR DAVLATI TARIXIGA OID MUHIM MANBA //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 11. – С. 322-329.
9. Рафиқова Д. К., Ахмадалиева Р. У. К. Общечеловеческие ценности и их значение в углублении мирового сотрудничества //Проблемы современной науки и образования. – 2019. – №. 10 (143). – С. 117-119.
10. Махмудова А. Н. ИСТОРИЯ ИЗУЧЕНИЯ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ ПАМЯТНИКОВ НИЖНЕГО ТЕЧЕНИЯ КАШКАДАРЬИ //FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2025. – Т. 13. – №. 5. – С. 84-96.
11. Rafikova D. K. Akhmadaliev RU kizi (2019) Common Humanitarian Values and Their Role in Enhancement of the World Collaboration //Problemy sovremennoi nauki i obrazovaniya.(10 (143)). – С. 117-119.
12. Nasirovna M. A. STRUCTURE OF THE ARCHAEOLOGICAL MAP FLOW REGIONS OF THE KASHKADARYA RIVER //Western European Journal of Historical Events and Social Science. – 2024. – Т. 2. – №. 6. – С. 61-65.
13. Эргашев У. А. ИНФОРМАЦИОННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ В ОБРАЗОВАНИИ //Экономика и социум. – 2023. – №. 12 (115)-1. – С. 1576-1578.
14. Тожибоев У. У., Махмудова А. Н. ИЗУЧЕНИЕ ДРЕВНИХ ГОСУДАРСТВ ҚАНҒ И ДАВАН ПО АРХЕОЛОГИЧЕСКИМ ПАМЯТНИКАМ //Экономика и социум. – 2022. – №. 10-2 (101). – С. 562-564.